

1-murat

Moederatör: Kendinizden bahseder misiniz?

Murat- 43 yaşındayım, evliyim. Özel bir şirkette beyaz yaka olarak çalışıyorum. Mali müşavirim aynı zamanda belgem var ama daha çok şirkette vergi ve finans tarafındayım.

Moderatör- Hangi şirkette çalışıyorsunuz?

Murat- Özel bir şirkette koca Arçelik'te çalışıyorum.

Moderatör- İstanbul'da mısınız?

Murat- İstanbul, İzmir gidip geliyorum sürekli bir şey halindeyim.

Moderatör- Nerede oturuyorsunuz?

Murat- Bugün İzmir'deyim, İzmir'de çiğli tarafındayım. İstanbul'da da Pendik tarafındayım.

Moderatör- Analardım, denetim falan mı var?

Murat- Denetim oluyor, farklı işlemler oluyor orada kalıyoruz. İstanbul'da da ofisimiz var. Yani çevrem de çok var İstanbul'da da yaşadım bir süre. O şekildeyim.

Moderatör- Çocuğunuz var mı?

Murat- Bir tane çocuğum var.

Moderatör- Biraz sizin günlük rutininizden konuşmak istiyoruz. Bankacılık hizmetleri bu rutininizi nasıl karşılıyor onu da konuşacağız ama nasıldır yani gün içinde evden mi çalışırsınız, işe mi gidersiniz? Nasıl bir rutininiz var?

Murat- Daha çok işe gidiyorum ben. İşten çalışıyorum.

Moderatör- İş yeriniz nerede?

Murat- Burada bilir misiniz bilmiyorum ama Foça tarafında.

Moderatör- İzmir mi, ben de İstanbul için sormuştum.

Murat- İzmir'deyim evet İzmir'de bu tarafta İstanbul'da Beşiktaş tarafında.

Moderatör- Pendik'ten Beşiktaş'a gidiyorsunuz, nasıl Marmaray ile

Murat- Aynen öyle biraz şey oluyor ama yani yapacak bir şey de yok.

Moderatör- Keyifli aslında yol, Marmaray ile gidip şeyden vapura binip Beşiktaş'a geçiyorsunuz.

Murat- Evet. Bazen arabayla da gidiyoruz oğlanlar oluyor oturanlar falan da var. Birlikte de kendi aracım da gidiyorum ona göre durumdan duruma da değişiyor.

Moderatör- Kaç gün İzmir’desiniz kaç gün İstanbul’dasınız?

Murat- Daha çok İzmir tarafındayım ama mesela bazı işlemler uzun sürdüğünde İstanbul tarafında olabiliyorum. Çünkü ben aynı zamanda tam resmiyette değil ama yatırımcı ilişkilerine de bakıyorum bulunduğum şirkette.

Moderatör- Genel olarak finansın teknik bir finansal katılım anlıyorsunuz. Sizinle o zaman bankacılık özeline girebiliriz biraz daha. Genel olarak bankacılık bağlamında nasıl aldığınız hizmetlerden memnun musunuz? Bireysel anlamda soruyorum.

Murat- Bireysel anlamda ben TEB ile çalışıyorum. Genel olarak memnunum. Daha önce birçok bankayı da denedim, Garanti’dir, Vakıfbank’tır falan. TEB benim için en iyisi oldu diyebilirim. Hem komisyon oranları düşük o büyük bir avantaj. Yenilikçi hizmetleri var, prime hizmetleri var hani özel banka kartları var. Yani sigortaları kapsamları geniş. Bu yüzden ben daha çok TEB’i tercih ediyorum. TEB’de çalışıyorum.

Moderatör- Sadece TEB mi var yoksa müşterisi olduğunuz başka banka var mı?

Murat- Tabi var. Garanti, vakıf, TEB, iş bankası var. Ama dediğim gibi yani daha çok TEB ile işlemlerimi yapıyorum. Borsa işlemlerimi falan hep TEB üzerinden yapıyorum, TEB yatırım prime’dan yapıyorum mesela.

Moderatör- Diğer bankaları ne için kullanıyorsunuz?

Murat- Diğer bankaları para transferlerinde o hesabı istiyorlar bazen. Mesela Garanti’den maaş müşterisiyim bazen maaş müşterisinin avantajları oluyor. Krediden oradan kartlardan falan, o zaman onları tercih ediyorum.

Moderatör- TEB ile nasıl tanıştınız? Ben TEB’de maaş müşterisisinizdir diye tahmin etmiştim ama değil aslında.

Murat- İlk ben yaşar grubunda çalışıyordum. Yaşar grubu TEB ile çalışıyordu o zaman, o vesileyle tanıştık. Daha böyle bir hem temsilcileri de çok sık gidip geliyordu, görüşme imkânımız da oluyordu özel kredi imkanları sunuyordu. Birebir hizmet veriyorlardı. O şekilde memnun kaldık ben ondan sonra TEB’de çalışmaya devam ettim.

Moderatör- Anladım yani maaş hesabınız Garanti’ye geçtiğinde de TEB’den prime hizmetleri aldığınız için özel birebir ilişki kurdukları için siz TEB’le çalışmaya devam ettiniz.

Murat- Aynen.

Moderatör- Peki geçmiş zamanda çok çalıştığım bir banka vardı sonra bu bankadan da vazgeçtim dediğiniz bir banka oldu mu yoksa kendinizi bildiniz bileli TEB ile mi çalışıyorsunuz?

Murat- Aslında Garanti'yle çalışıyordum. Garanti'nin böyle şeyleri mesela kullanmadığım ek hesaba komisyon yansıtması, habersiz sigorta yapması, kendi kafasına göre limitleri çok fazla arttırması sebebiyle ben Garanti'den çıkmıştım. İlk başladığımda garanti ile çalışıyordum açıkçası. Sonra TEB maaş müşterisi olunca daha kolay gelmeye başladı açıkçası menüler de daha işlevseldi o zaman. Şu an mesela Garanti'nin menüleri daha işlevsel ama TEB de bir alışkanlık yarattığı için kullanmaya devam ediyorum.

Moderatör- Peki TEB'de daha iyi olmasını dilediğiniz şeyler var mı yani TEB'in şu özelliğini değiştirmek isterdim, şöyle yapsalar daha iyi olurdu dediğiniz bir nokta var mı genel anlamda, sigorta da olur. Yani genelde iyileştirmesini isteyeceğiniz bir nokta var mı aklınızda?

Murat- Genelde iyileştirmesini istediğim bir nokta yani ne olabilir. Bu artık bonus müessesesi çok şey olmaya başladı mesela bonus vermiyor, kart harcamalarımızı

Moderatör- Onu sordunuz mu neden bonuslarda bir azalma olduğuna dair bir şey yaptınız mı bir araştırma yaptınız mı?

Murat- Hayır sormadım ama şu son dönemde prime hizmetlerini durdular. Geçen gün araçla ilgili bir sıkıntım oldu daha önce çekici çağırabiliyordum TEB prime üzerinden. O hizmetleri durdurmuşlar hatta çok yeni durdurmuşlar. Şubat sonunda mı ne yapmışlar onda biraz açıkçası şey oldum. O baya bir işimi görüyordu çünkü. Daha önce de başıma geldi. Yani baya bir asistanlık hizmeti veriyordu. Onun olmayışı biraz açıkçası canımı sıkmadı değil. Bir de her yıl sizinle çalışıyor ve her yıl kart ücreti yansıyor, ben her yıl arıyorum sadece ya kartı iptal edin ya kart ücretini iptal edin diyerek sorunu çözüyorum ve bunun gereği yok artık diye düşünüyorum.

Moderatör- Her yıl kart ücreti almamaları lazım artık zaten.

Murat- Aynen artık şey diyorlar yaklaşık dört beş tane, beş altı tane hatta otomatik ödemem var ve hala bana otomatik ödeme verir misiniz diyor. Zaten hepsi orada telefonlar, doğalgaz, internet yani alabildiğince her şey orada. Bunu görmeden mesela şey diyor daha otomatik ödeme talimatı verebilir misiniz diyor. Zaten size bağıyım onun da amacı yani müşteriyi bağlamak ya zaten size bağlı çalışıyorum. Bu konularda biraz daha seçici olabilir.

Moderatör- Bu bahsettiğiniz bankalar arasında en az çalıştığınız şu anda hangisi? Birçok bankanın müşterisisiniz.

Murat- Vakıfbank.

Moderatör- Onu az kullanmanızın sebebi nedir?

Murat- Çok hantal çok yavaş.

Moderatör- Uygulamasından mı bahsediyorsunuz?

Murat- Bir de devlet bankası ama yani 40-50 oranları olsun şeyleri olsun bir özel bankanın verdiği oranı bile veremiyor size o yüzden çok tercih etmiyorum orayı.

Moderatör- Peki şeyi konuşsak yani dijital bankacılık da yoğun bir şekilde kullanıyorsunuz. Şubeye gitme ihtiyacı hissediyor musunuz? Yani TEB de şubesi çok bulunan bir banka değil zaten, en son ne zaman gitme ihtiyacınız oldu? Genelde şube ihtiyacı oluyor mu yoksa her işlemi dijitalden çözebiliyor musunuz?

Murat- Yüzde doksan artık dijitalden çözebiliyoruz. En son benim ev kredim vardı onun ipoteğini kaldırmak için gittim bankaya sadece imza verebilmek için. Âmâ siz söyleyince mesela aklıma geldi. Aracıma değiştirdim ben HGS almam gerekiyor, TEB'e başvurdum hgs için şubeye gelmeniz gerekiyor diyor. Ne gerek var yani garanti mesela şubeye gitmeden verebiliyor. Âmâ ben garanti ile çalışmadığım için sadece orada maaş müşterisi olduğum için tercih etmiyorum. Bu da saçma bir uygulama açıkçası.

Moderatör- Anladım. Peki TEB'in ATM'si de az bulunuyor bu konuda bir problem yaşıyor musunuz para çekeceğiniz zaman nakit bulundurmanız gerekiyorsa.

Murat- Başka ATM'leri de DenizBank'ı falan da kullanabiliyorsunuz artık dijital çağda olduğumuz için zaten nakit taşımıyoruz çok fazla. Her yerde kredi kartı banka kartı geçiyor açıkçası. O yüzden çok ihtiyaç duymuyorum nakite artık.

Moderatör- Peki bu işlemleri yapmak için şubeye gittiğinizde orada tabii uzun zamandır, eskiden tüm işlemleri şubede hallediyorduk şimdi azaldı. Şimdi gidince unutmuş oluyoruz hiç böyle bir zorluk yaşadınız mı ya ben niye geldim vs. Gibi işleminizi halledemediğiniz ya da sıra beklemek gibi böyle genel şubede yaşanan bir zorluk oldu mu sizin için?

Murat- TEB konusunda olmuyor TEB gerçekten o organizasyonu iyi yapmış şubesinde. Bağlı olduğunuz müşteri temsilciniz belli zaten, özel müşteri olduğunuz için ihtiyaçlarınız belli. Telefonla ulaşabiliyorsunuz gittiğinizde sıra beklemeden yanına geçebiliyorsunuz. Bu arada açıkçası çok büyük bir zorluk da yaşamadım.

Moderatör- Peki şeyi sorsam size şimdi bir sürü farklı bankacılık ürünü var bunların hepsini kullanabiliyoruz. Kredi kartı, diğer kredileri maaşları yatırma, sigortalar vs. Bunlar arasında sizin için en önemli olan banka hizmetleri nelerdir yani bunların ürünler ve hizmetler neden sizin için önceliklidir diye sorsam size.

Murat- Şu an mesela benim için yatırımlar çok önemli ben genelde borsada değerlendiriyorum yatırımları. Yani o kullanıcı dostu ekranların olması, her an ulaşılabilir olması bazen biliyorsunuz uygulamalar gecikmeli veriyor şeyleri. Anlık görebilmem, anlık işlemleri yapabilmem, yatırım tavsiyesi alabilmem yeri geldiğinde.

Moderatör- Alabiliyor musunuz yatırım tavsiyesi?

Murat- Şöyle deyim benim bireysel emekliliğim var mesela. Yatırım tavsiyesine ihtiyaç duymuyorum açıkçası çok fazla. Bireysel emekliliğim var onun için fon öneriyorlar ama mesela ben fonlarımı kendim seçiyorum onlar da yardımcı olmaya çalışıyorlar en azından o hoşuma gidiyor. Mesela şurada değerlendirebilirsiniz şu fonun getirisi şöyle falan filan diye dönem dönem arıyorlar mesela. O

hoşuma gidiyor bir de EFT ücretleri çok fazla şimdi çocuğun okulu, özel dersleri falan var çok fazla biz EFT transferi yapıyoruz. Onun ücretlendirmesi çok önemli.

Moderatör- Sizden alıyorlar mı EFT ücreti? Mesela Garanti’de maaş müşterisi olduğunuz için almıyorlardır diye dedim.

Murat- Almıyorlardı ama TEB’de almaya başladılar o da çok düşük bir ücret olduğu için şu an için çok fazla gözüme batmıyor açıkçası.

Moderatör- Ama genel anlamıyla anladığım kadarıyla bu prime hizmetler bittiği için biraz kafanızda bir sorgu başlamış.

Murat- Çünkü o sizin asistanlık hizmeti gayet işinize yarıyordu yani. Çekici, çilingir ihtiyaç duyuyorsunuz yani. Bir de seyahat halindesiniz eşiniz burada kalıyor o geliyor gidiyor falan yani her anlamda uçak bileti olsun şey olsun asistanlık hizmetleri gayet iyi müşterilere yapılması gereken bir şey.

Moderatör- Bunun dışında bu dijital dışarıda bırakırsak uygulamanın iyi olması dediğiniz gibi çok önemli faktör bu çağda. Onun dışında hizmet olarak bankacılık hizmeti olarak hangisi sizin için önceliklidir? Yatırım, kredi, para çekme, ödeme, kredi kartı. Sizden üç tane sıralamanızı istesem hangilerini böyle sıralarsınız en önemli hizmet, bankacılık benim için budur? Yani ben başka bir bankaya geçsem bu hizmetin çok iyi olması lazım dediğiniz var mıdır ilk üç?

Murat- İlk üçe koyarsak kredi, bireysel kredileri çok kullanıyorum. Ben yatırım için de çok kullanıyorum bireysel kredileri. Bireysel kredi oranları özel oranların olması benim için çok önemli. Kredi kartını zaten dijital çağda sürekli onunla alışveriş yapıyoruz. Ve dediğim gibi yatırım hizmetleri önemli, fonlar kendi fonları da ulaşabilmem etmem onlar da benim için önemlidir.

Moderatör- Peki birazcık o fon konusunu bunların hepsini teker teker soracağım. Biraz bu dijital bankacılık konusuna dönmek istiyorum bahsettiğiniz bu dijital bankacılık konusunda önemli olduğunu hızının önemli olduğunu. Şimdi birçok bankanın dijital bankası erişiminiz var. Burada en sevdiğiniz yanları nedir dijital bankacılık anlamında, farklı uygulamaları da söyleyebilirsiniz genel de söyleyebilirsiniz. Yani örneğin Garanti’nin şu özelliğini seviyorum, TEB’de bu çok iyi, Vakıfbank’ta bu kötü, İş Bankası’nda bu kötü gibi sıralarsanız bu uygulamaları hızlı bir şekilde karşılaştırsak; en sevdiğiniz ve en sevmediğiniz yönler nedir?

Murat- Mesela menüleri gruplayabilmem lazım en sık kullandığım şeyler, mesela ödemeler yapıyorum o ödemelere hemen ulaşayım hızlı transfer alanları benim için çok önemli. Çünkü o kadar çok ödeme ve para transferi yapıyoruz ki unutuyoruz. Mesela hatırlatmalar çok önemli. TEB’de yeni versiyonda bir ajanda çıkardı ve o ajandada ben bir aylık yapmam gereken ödemeleri, otomatik talimatları her şeyi görebiliyorum. Ona göre plan program yapabiliyorum. Onu zaten önceden de veriyordu net varlığımı, borcumu, kredi kartı borcumu, kredilerimi derli toplu gösteriyor açıkçası. O hoşuma gidiyor. Ama uygulama olarak biraz şey. Mesela bazen mesaj gelmiyor, girmiyor, etmiyor. O konuda dijital anlamda da bazı sıkıntılar var. Garanti o konuda daha iyi daha oturmuş menüleri aslında Garanti’nin biraz daha kolay. Kendileri bir arayüz değişimi yaptı, daha işlevsel daha kullanışlı oldu. Yani hesaplara girdiğiniz zaman hesapta ne yapmak istiyorsunuz EFT mi havale mi hesap

bakiyesi mi hesap hareketlerini daha kolay görme şansımız oluyor. TEB bu son dönemde biraz karıştırdı onları, eski arayüzünü açıkçası daha çok beğeniyordum daha aşinaydım. Buna da alışmaya çalışıyorum. Vakıfbank'ın dediğim gibi daha hantal biraz sistemi neyi aradığınızı bulamıyorsunuz çok zor. Bir de gerçekten uygulamaya girdiğiniz anda, kimlik numaranızı şifrenizi girdiniz her bilgisayardan denedim çok bekletiyor. Bu internet hızıyla falan değil herhalde sunucularıyla alakalı bir durum. Diğer kullanıcılardan da aynı şekilde dönüşler almıştım. Daha önce başka bir şirkette çalışıyordum orada Vakıf'tan maaş müşterisiydik direkt vakıf ile çalışıyordu firma en çok kullandığı bankaydı. Oradan da o şekilde dönüşler almıştım.

Moderatör- İş bankasını kullanıyor musunuz dijital uygulamasını?

Murat- Çok kullanmıyorum iş bankasını açıkçası. Orada sadece hesabım var.

Moderatör- Genelde mobil mi kullanıyorsunuz yoksa internet üzerinden de giriş yapıyor musunuz?

Murat- Mobili çok tercih etmiyorum çünkü ben devamlı zaten bilgisayar başında olduğum için benim için daha işlevsel büyük ekran daha hızlı. Telefon kullanmayı da açıkçası çok fazla sevmediğim için. Bana bilgisayar daha iyi geliyor, ekran başında yapabilmek bunları.

Moderatör- Peki bu geçmişte dijital bankacılıkla ilgili problem yaşadınız mı? Mesela geçenlerde Akbank'ta bir problem çıkmıştı uygulamalara girilememişti. Siz hiç böyle bir problem yaşadınız mı? Ya da bir işlem yaptınız işlemedi?

Murat- Dönem dönem oluyor bankalarda atıyorum bir iki saat falan oluyor giremediğim. Peki bu dijital bankacılık için siz güveniyorsunuz ama güveni oluşturan faktör nedir? Hızı mıdır, bir problemle karşılaştığınızda birine ulaşabilmek midir yoksa kullandıkları güvenlik metotları mıdır nedir una nasıl cevap verirsiniz?

Murat- Açıkçası birine ulaşabilmektir benim yani böyle çok bilişimci olmadığımız için kaç bit SSL si var osu busu var çok anladığımız konular değil. Yazdıkları vaatler de doğru mu değil mi o da şey değil. Ama bir müşteri hizmetlerini aradığında hemen ulaşabiliyor olmak, karşımızda bir muhatap bulabilmek çok önemli. Bazen artık bir bankayı arıyorsunuz 0800'lü numarayla çeviriyorsunuz müşteri hizmetlerine ulaşabilmek, derdinizi anlatmak bile çok büyük bir külfet haline geldi. Ama TEB'de hemen ulaşabiliyorsunuz mesela.

Moderatör- Müşteri hizmetlerine mi ulaşıyorsunuz telefonla?

Murat- Evet müşteri hizmetlerine ulaşabiliyoruz.

Moderatör- Peki bu dijital bankacılık dışında yani ilişkili olarak finansal teknoloji ürünleri çıkmaya başladı. Sizin bu konularla ilgilendiğinizi düşünerek bildiğinizi tahmin ediyorum bir tarafta biraz daha cüzdandan gibi uygulamalar var, papara gibi. Bir yandan da biraz daha yatırım platformları mesela Midas'ı duydunuz mu deneme şansınız oldu mu bilmiyorum. Onlar gibi uygulamalar çıktı. Hiç böyle uygulamaları kullanıyor musunuz deneme şansınız oldu mu?

Murat- Hiç kullanmadım açıkçası.

Moderatör- Hiç duydunuz mu peki*

Murat- Tabi duyuyorum piyasada.

Moderatör- Çevrenizde kullanan var mı Enpara, Midas, papara gibi ürünler?

Murat- Enpara'yı kullananlar çok var.

Moderatör- Enpara'yı ne için kullanıyor çevrenizdeki kişiler? Hangi problemi çözüyor mesela insanların hayatında?

Murat- Komisyon ödemiyorum diyor hani eksi bakiyemden çok rahat kullanabiliyorum diyor ama benim ihtiyacımı giderecek şeyler yok yani oralarda. Ben zaten tüm hizmetleri aldığım için ihtiyaç duymuyorum. Eksi bakiyem var kredi limitim çok yüksek, kredi kartı limitlerim çok yüksek. Bir ihtiyaç doğrultusunda olsa geçiş yapabilirim ama dediğim gibi.

Moderatör- Ted'in sahibi kim biliyor musunuz* siz gerçi bilginiz vardır finans işleriyle ilgilendiğiniz için.

Murat- Çok yok açıkçası.

Moderatör- Uluslararası bir şirketin sonuçta. Garanti öyle, Yapı Kredi'nin kimin olduğu belli, iş bankası gibi. Şunu gözlemsel olarak sizin için değil de çevrenizde belki de bu konuda sizden bir fikir alabiliriz. Enpara mesela kimin olduğu belli değil bir marka oluşturmaya çalışıyor ama insanlar nasıl güveniyor sizce ya da siz güvenir misiniz Midas'a ya da Enpara 'ya paranızı emanet eder misiniz? Ya da ederseniz hangi faktörler sizin için güven sağlar?

Murat- Bir araştırmam lazım öncelikle. İnterneti çok kullanıyoruz insanlar bana şeyi de soruyor Bitcoin yatırımı, ben tezgâh üstü olduğu için çok fazla sıcak bakmıyorum ama baktığım incelediğim kadarıyla çoğu insan Binance'ı kullanıyor. Güvenli olduğunu, en iyi yatırım borsası olduğunu söylüyorlar. Güvenlik şeylerini incelemiştim bir dönem. Oralarda da açıkçası hoşuma gitti yani en azından kimlik doğrulaması var resim istiyor. Tabi kötü niyetli de kullanılabilir insanın bir çekinceleri de olabiliyor ama çok fazla kullanıcı olduğum için o noktada biraz güven sağlıyor, tavsiye ediliyor.

Moderatör- Anladım. Bu konuya gelelim isterseniz blockchain, Bitcoin dünyasına. Bu konuda yeterince bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Murat- Çok meraklı değilim öyle söyleyeyim. O yüzden çok fazla ilgilenmiyorum ama yeni dönemde mesela şu bankacılık sektörü İngiltere'de bankaların batması falan tekrar bir Bitcoin'i hareketlendirdi. Bizim borsa da baya bir düşüşte hani o yüzden belki bir seçenek olarak ileriki dönemde onu da düşünüyorum nasıl işlediğini biliyorum sistemin de.

Moderatör- Finans sağladığından emin misiniz sizin tarafınızdan nasıl çalıştığını bilmek bizim için önemli biraz ürünümüz burayla ilişkili de onun için soruyorum.

Murat- Aynı şey gibi aslında borsa mantığıyla alıcı-satıcı. İkisini karşılaştırıyor belli bir fiyattan emir veriyorsunuz ya da piyasa fiyatıyla alıyorsunuz. Global haberleri de okuyorum ona göre de yatırımlarımı şekillendiriyorum. Mesela dediğim gibi bu bankacılık sektöründeki krizden Bitcoin'in

artması gayet olağan bir şeydi. İleriki dönemlerde bir küresel daralmadan dolayı daha da artabilir. Yani eski seviyelerini çok rahat bulabilir diye düşünüyorum. Bir kısmını oraya da kaydırabilirim. Bunun için Binance'ı kullanmayı düşünüyorum üyeliğim var zaten benim orada.

Moderatör- Bankacılık geleneksel sistemde bir yaşandığında diyelim siz oranın değer kazanacağını düşünüyorsunuz ve buradaki değerler ona göre artıyor ve bir alıcısı ve satıcısı olan bir borsa ile işlem yapıyorsunuz. Peki şeyi sorsam size yine burada finansal danışmanlık yani bu finansal okuryazarlığınızın da yüksek olduğunu düşünerek mesela bir borsa bir hisse senedi örneğin geçenlerde çok meşhur olan sasa. Mesela arkasında bir şirket var değerli bir ürünü üretiyor ve bir şekilde imtiyaz dağıtıyor vs. Yani gerçek hayatta bir değeri var. Mesela bir kripto parasının bir coin'in sizce gerçek hayatta bir değeri var mı yani ona o şekilde yaklaşıyor musunuz bir borsa hisse senedi gibi yoksa sadece alıcı ile satıcının bulunduğu bir pazar olduğu için oradaki al sattan kazanılan bir değerden mi ibaret sizin için?

Murat- Bence al sattan oluşan bir değerden ibaret çünkü arz ve talebe göre şekilleniyor. Bizim borsamıza da baktığımızda çok manipülatif bir borsa yani baktığınızda o şirket zarar etmiş diplerde ama bakıyorsunuz hissesi tavan gibi, ne oluyor burada siz bir yatırımcı olsanız zarar eden bir şirkete girer misiniz girmezsiniz çünkü siz oraya paranızı bağlayacaksınız bir yatırım yapacaksınız ve iyi bir şirkete yatırım yapmak istersiniz. Ama insanlar görüyor yükseliyor şirket ne bilançosuna bakıyor ne gelir tablosuna bakıyor ne kap açıklamalarına bakıyor hiçbir şeye bakmıyor bu hisse yükseliyor diyor giriyor, halka arz. Halka arzdeki fiyatı da banka belirliyor. Fiyat kazançta tabi belli bir terminolojileri var onları şey yapıyor ama halk bu yüzde yirmi iskontolu satmış halka arz olacak yüzde yirmi direkt değerini bulacak ben paramı buraya yatırırım. Çıkmayınca da şirketi suçluyorlar. Bizim borsa da arz ve talebe göre işliyor, Bitcoin piyasası da o şekilde. İnsanlar yatırım yaptığın ne yapıyor bir sürü enstrüman var altın, döviz, borsa, kripto var bir yerden parayı çekiyor bir yere yönlendiriyor. Dolayısıyla ben mesela riski azaltmak için enstrümanları çoğaltıyorum, dövizde de borsaya da fonlara da. Nasdaq endeksli fonu bile alıyorum çünkü Amerikan piyasalarına da bakıyorum elimden geldiğince oraya bile bir bütçe ayırmaya çalışıyorum ki riski azaltayım yatırımlarımı çeşitlendireyim uzun vadede kazanayım.

Moderatör- Peki şeyi size sorsam, kripto paranız var mı şu anda yani almayı düşünüyor musunuz?

Murat- Yok almayı düşünmüyorum.

Moderatör- Peki aldınız mı daha önce?

Murat- Yok ilk zamanlarda almıştım ama denemek içindi. Çok düşük. Ne oluyor ne bitiyor diye.

Moderatör- Peki şeyi hiç duydunuz mu merkeziyetsiz finans, defi deniyor. Yani şöyle aslında sizin herhangi bir kriptoyu aslında başka birim, yani normalde banka sizden parayı alır başka insanlara o parayı dağıtır ve onun üzerinden bir gelir kâr payı ya da faiz olarak toplar ve size verir ya bu merkeziyetsiz finansta bu şekilde çalışan ürünler var. Böyle bir fikir size nasıl olur? Yani atıyorum siz bir Bitcoin aldınız bu Bitcoin'i al sat yapmak yerine veriyorsunuz ve insanlar aldığınız kripto para üzerinden bu parayı üç ay değerlendirip geri vereyim diyor, bunun gibi bir konsept nasıl geliyor, duydunuz mu böyle bir şeyi daha önce?

Murat- Çok duymadım açıkçası ama şey gibi mi mesela bir altın fonu alıyoruz, vadeli fona yatırılırsun hem altından değer kazanıyorsun hem vadeden kazanıyorsun, onun gibi bir şey mi?

Moderatör- Biraz öyle evet. Dijital bir altın olarak değerlendirsek.

Murat- Aynen. Mantıklı ama dediğim gibi vadeli çok getirmiyor çok getirisi olan bir şey olmuyor. Çok avantajlı olması gerekiyor.

Moderatör- Getiri nedir sizin için peki rakamsal olarak?

Murat- Enflasyonun üzerinde bir getiri.

Moderatör- Mesela kaç yapıyor aylık ya da yıllık söylerseniz?

Murat- Yıllığa baktığınızda zaten çok fazla yüzde yüz yirmilerde falan ama baktığınızda borsada daha fazla fırsat var?

Moderatör- Dolar cinsinden sorsam size iyi bir getiri nedir aylık, oransal olarak?

Murat- Aylık oransal olarak benim için iyi bir getiri yüzde yirmi beş ve üzeridir.

Moderatör- Dolar bazında.

Murat- Her enstrümanda yüzde yirmi beş üzeri ve getiri benim için yani enflasyon üzeri bir getiri oluyor. Zaten dolara yatırdığınız bu enflasyonu paranızın değerini korumuyor belki artsa bile. Ben borsada da yüzde yirmi beş üzerini gördüğüm an satmaya meyilliyim.

Moderatör- Peki o konuya geleceğiz borsayı biraz daha derinlemesine konuşmak istiyorum sizinle ama öncesinde bu kripto paralarla ilgili şu anda aklınızda yatırım yapma fikri olmasının sebebinin şöyle anladım. Şu anda silikon vadisi bankasının batması ile geleneksel finans sistemi sarsılması sebebiyle biraz alternatifte doğru bir akış olacağını düşünüyorsunuz. Bunu siz sektör içinde gördüğünüz için mi yoksa takip ettiğiniz ekonomistler vardır onlardan mı duyduğunuz için böyle bir trend olacağını düşünüyorsunuz ve giriş yapmayı düşünüyorsunuz kripto borsasına?

Murat- Küresel anlamda bir daralma var bankacılık sektöründe de var. Kendi tahminlerimle, bize her gün banka bültenleri de geliyor onları da okuyorum bu şekilde bir krizin varlığından da bahsediyorlar ileriki dönemlerde. Alternatif bir şeyin üretilmesi gerekiyor. Bu yüzden sağlam coinler iyi durumlara gelecekler o yüzden bir kısmını kaldırmayı düşünüyorum. Tamamen kendi fikirlerimle kendi ön sezgilerimle diyebilirim yani.

Moderatör- Peki daha önce Binance'den satın aldığınızı söylemiştiniz. Burada satın almayla ilgili erişimle ilgili sıkıntılarınız oluyor mu hiç yani bir zorluk yaşıyor musunuz yoksa çok hızlı bir şekilde alabiliyor musunuz?

Murat- Büyük şekilde alabiliyorsunuz.

Moderatör- Nasıl oluyor orada süreç sizin için nasıl işliyor biliyor musunuz? Bugün Bitcoin almak isterseniz ne yapmanız gerekiyor?

Murat- Önce para aktaracağım daha sonra parayla.

Moderatör- Orada size verilen IBAN numarasına emir vereceksiniz, anladım.

Murat- Oradan emri veriyorsunuz o şekilde, emir eşleşmesi gerekiyor kişinin ismi ile aynı hesap olması gerekiyor, eşleşecek sonra sattığınızı tekrar IBAN'a gönderiyorsunuz parayı. Piyasa fiyatından ya da emir yani borsa mantığıyla fiyat eşleşmesinden alabiliyorsunuz. Para da çok kısa zamanda hesaba geçiyordu çalıştığı bankalar var, Vakıfbank da bunlardan biri o yüzden ben Vakıfbank'ı da tutuyorum özellikle, tamamen bağlarımı koparmıyorum. Geçersem oradan devam edeceğim.

Moderatör- Bankacılık aldığınız hizmetler, sonuçta bankacılık hizmetinde biri sizin için kayıt tutuyor kayıtlarınız var paranız var. TEB'den örneğin 1 milyonunuz varsa TEB size 1 milyonunuz olduğunu söylüyor ve siz de o kayıt üzerinden işlem yapıyorsunuz. Tamamen bankacılık hizmetinin blockchain tabanına taşındığı bir dünya düşünebiliyor musunuz? Yani TEB bir kurum olarak tamamen blockchain üzerine taşıyor tüm veri tabanını. Bu sizin için kulağa nasıl geliyor?

Murat- Risk her zaman var ama mesela evinizde tutsanız da risk var. Yani bir şekilde mahkumuz gibi yani. Bizim orada seçeneğimiz yok gibi.

Moderatör- Peki üç şey arasında sıralama yapsak yani birisi geleneksel bankada tutmak şimdi bankaları da gruplayalım. Şimdi size birkaç seçenek sunacağım ve sıralamanızı istiyorum. Örneğin 100 bin dolarınız var bunu evde tutmak mı, TEB'de tutmak mı, Garanti'de tutmak mı, Vakıfbank'ta tutmak mı yoksa blockchain olarak Bitcoin olarak tutmak mı? Buradaki riski sıralarsanız en riskliden en düşüğe göre bana sıralayabilir misiniz rica etsem?

Murat- En riskli ev olarak düşünüyorum çok fazla risk var. Daha sonra garanti ve TEB zaten çok fazla değişmiyor benim için güven açısından. Birisi daha fazla ya daha az güvenilirdir değil. Vakıfbank devlet bankası olduğu için benim için daha güvenli öyle söyleyeyim. Ev, Bitcoin, garanti, TEB, Vakıfbank diyebiliriz.

Moderatör- Peki risk burada nedir yani mesela Bitcoin'deki risk ne oluyor sizin için? Yani neden, riskin tanımı ne, paranızın kaybolma riski mi?

Murat- Dijital bir dünya sonuçta. Dijital bir dünya dijital bir para. Bugün fişinin çekildiği anda hiçbir hak iddia edemezsiniz. Ama bir bankada mevduatınız var sizin o banka denetleniyor işte belli bir miktarı merkez bankası da tutması gerekiyor güvence var devlet var. Bunlar hep artı şeyler benim için. Âmâ Bitcoin'de böyle bir dünyada tamam çok güvenilirdir ama biri fişini çektiği an iş bitmiş oluyor.

Moderatör- Bu TETHER gibi ya da Binance'in da var stabil coinler diye bir şey var hiç duydunuz mu?

Murat- Duydum ama ne olduğunu çok bilmiyorum.

Moderatör- Yani genel olarak değeri fiyat para birim dediğimiz yani örneğin dolara endeksi 1 TETHER her zaman eşittir 1 dolar gibi stabil duran yani değeri çok fazla azalıp artmayan coinler var. Hiç onu değerlendirdiniz mi diye soracaktım ama devam edebiliriz daha önce böyle bir şeyiniz olmadıysa. Genel anlamıyla paranızın değerini korumak için enflasyonist bir dönemde yaşıyoruz onu

da bir konuşmak istiyorum sizinle ayrı başlık ama şu anda paranızın değerini korumak için dolar döviz mevduatı ya da kur korumalı hesap kullanıyor musunuz?

Murat- Kur korumalı kullanmıyorum dövizde bir kısmını değerlendiriyorum. Bir kısmı fonda bir kısmı bireysel emeklilikte o şekilde gidiyor.

Moderatör- Oraya geleceğim. Biraz önce konuştuğum gibi enflasyonist bir ülkede yaşadığımız için kripto paralar mesela az önce şeyden bahsettiniz alternatif yatırım araçları olması için iyi yani bir yerde sistem çöktüğünde oraya yoğunlaşma olacağını düşünüyorsunuz. Onun dışında kripto paralar Türkiye'deki enflasyonist duruma karşı size bir koruma sağlayacağını düşünüyor musunuz yatırım amacıyla, yatırım bağlamında? Paranızın değerinin korunmasına yardımcı olabilir mi kripto paralar?

Murat- Bir yere kadar yardımcı olur ama sonuçta sizin paranızın değeri düşük aslında. Paranızın değeri düşük olduğu için o büyük bir şey. O yüzden örnek veriyorum borsada yüzde yüz kazandığım şirket bile var. Bitcoin'e baktığımızda ne kadar artı, evet bir koruma sağlayacak ama paranızın değeri düşük olduğu için.

Moderatör- Şöyle anlıyorum doğruysa, Bitcoin, borsa gibi çok hızlı artan azalan şey kripto paralar ya da borsadan farkı yok. Yani o yüzden borsada paranızın değerinin korunmasıyla Bitcoin'de korunmasıyla bir fark yok sizin için anladığım kadarıyla.

Murat- Evet ben mesela Bitcoin'e taşısam yarın borsa örnek veriyorum seçimden sonra coştı hemen Bitcoin'den çıkarıp tekrar borsaya geçerim şu anki belirsizlik de bana bir araç gibi. Uzun vadeli düşünmüyorum öyle söyleyeyim. Belirsizlik halinde oraya geçebileceğim bir liman gibi.

Moderatör- Bitcoin kripto dünyasındansa daha çok sizin günlük banka kullanımınıza dönmek istiyorum. Bu nedenle maaşınızı aldıktan sonra neler yapıyorsunuz biraz bu deneyimi anlamak istiyorum. Bahsetmiştiniz maaşınız Garanti'ye yatıyor. Her maaşınız yattığında bir rutininiz var mı takiben nasıl oluyor önce kartları mı ödersiniz tüm parayı Garanti'de mi tutarsınız bir kısmını TEB'e mi atarsınız bu deneyimi bize anlatabilir misiniz neler yapıyorsunuz?

Murat- Dediğim gibi TEB'de artık komisyon ücreti aldığı için havalelerimi Garanti'de yapıyorum.

Moderatör- Düzenli havale yaptığınız yerler var mı?

Murat- Var. Çocuğun okulu, satranç kursu, gitar kursu gibi. Apartman aidatları yani böyle birçok şeyler. Bunlar sabit olanlar.

Moderatör- Maaşınız gelir gelmez mi yapıyorsunuz bunu yoksa?

Murat- Bir kısmı öyle bir kısmı da uzun vadeli. Mesela uzun vadeliden kastım ay içerisinde ödüyorum. O ay içerisinde değerlendireceğim şeyleri de ya likit fonda tutuyorum, havalelerimi yaptıktan sonraki kısmı TEB'e aktarıyorum, bir hesap yapıyorum işte kredi kartı, borçlar, ekstra falan. Zaten ben önce harcamadan yatırım yapıyorum kalan para üzerinden değil. Bütçe dahilinde gidiyorum. Önce ödeyeceğim paraları gruplandırıyorum, ona göre bakıyorum borsada bir avantaj varsa gördüğüm çıkışta bir hisse varsa ilk önce onunla değerlendiriyorum eğer yoksa likit fonda

tutuyorum ödemesi gelene kadar. Bu şekilde kalan yatıracağım tutarı da asıl yatırmaksa orta ve uzun vadeli yatırıma nakledeceğim tutarı da maaşı alır almaz hemen aktarıyorum.

Moderatör- Harcamalarınız maaştan önce mi sonra mı kesiliyor?

Murat- Önce kesiliyor, sonra kesilen de var önce kesilen de var.

Moderatör- Ben şöyle anladım. Siz zaten maaşı aldınız aylık harcamalarınız var okul vs. Gibi. Ev sizin mi kirada mısınız?

Murat- Benim.

Moderatör- Tamam kira yok ama aidat gibi şeyler var. Bunlar sizin maaşınızdan. Bu arada özel değilse, paylaşmak zorunda değilsiniz ne kadarlık bir gelirden bahsediyoruz aylık, örnek vermek için soruyorum?

Murat- 30-35, bazen artı gelirlerim de oluyor onlarla birlikte 3540. Değişken yani 30-40 arası diyebiliriz.

Moderatör- Bu maliyetleri düşükten sonra zaten, kartlara ne kadar harcayacağınızı bildiğiniz için aklınızda örneğin diyorsunuz ki bunun 20'si gidecek harcamam var 15'i bana kalacak ve bunu biliyorsunuz yani elimde ne kaldı deyip yatırım yapmıyorsunuz. Zaten maaşınızı aldığınızda tahminen elinizde ne kadar para kalacağını düşünüyorsunuz ve bu parayı likit fonda tutuyorsunuz. Onun dışında günlük olarak bir fırsat çıkar mı diye takip ediyorsunuz o olduğu anda da oraya aktarıyorsunuz. Doğru anladım değil mi?

Murat- Aynen öyle mesela geçen kredi kartını yatıracaktım oraya ayırdım. Astoru inceledim biraz hissesini ona yatırım yaptım baktım hala gidiyor tam tepe noktaya ulaşmadı, mesela kredi kartının vadesi de geldi onu KMH'tan kapattım kredi kartını. Onu tutmaya devam ettim ondan sonra baktım hacim düşmeye başladı astor'u sattım KMH'ı kapattım. Kalan karı tekrar yatırıma yönlendirdim. Tekte benim KMH'ım da 25-30 bin lira olduğu için faiz oranları da tam hatırlamıyorum ama düşük yani.

Moderatör- Düşük korumalı mevduat hesap değil mi KMH?

Murat- Yok KMH, eksi bakiye.

Moderatör- Anladım onu soracaktım ama hani böyle yatırma miktarınız var ama orada yatırım değerlendiriyor, ay içinde acil bir şeye ihtiyacınız oldu mu eksi bakiye ile sağlıyorsunuz.

Murat- Evet eksi bakiyeyle sağlıyorum bazen bir ay eksi bakiyeyle gidiyorum.

Moderatör- Anladım. Bu arada şeyden konuşmak istiyorum biraz sizinle maaş dışında harcamalardan bahsetmek istiyorum. Bu harcamalardan bahsetmiştiniz bunun dışında bir bütçelendirme yapıyor musunuz aylık paranın şu kadarını harcarım bu kadarı çocuğun masrafları bu kadarı kredi kartı bu kadarı nakit bu kadarını kendim harcarım gibi bütçelendirme yapıyor musunuz?

Murat- Tabii ki.

Moderatör- Onu nereden excel'de mi takip edersiniz?

Murat- Aynen excel'de takip ediyorum.

Moderatör- O ekstraları alıp ekstranın üzerinde mi, kredi kartı ekstralarının üzerinde mi takip ediyorsunuz nasıl yapıyorsunuz?

Murat- Sabit giderlerim var zaten her ay ödemem lazım. Onları ay ay sheetlere bölüyorum kendi işim de o olduğu için zaten. Ay ay sheetlere bölüyorum sabitleri çıkarıyorum değişkenleri koyuyorum yatırım yapmak kafamda geçen şeyi hesaplıyorum ekstra bir fon ayırıyorum ona göre zaten bir aylık bütçemi yaratmış oluyorum. Gelirlerim de belli oluyor o zamana kadar ilave gelecek şeylerim, ek gelirlerim de belli oluyor. Ona göre bir bütçeyi excelde yapıyorum.

Moderatör- Anladım. Alışverişte genelde kredi kartı tercih ediyorsunuz anladığım kadarıyla. Mesela bir yüzde verseniz cebimden harcama olarak çıkan paranın yüzde şu kadarı kredi kartı şu kadarı nakittir şu kadarı banka kartıdır deseniz nasıl bir yüzde verirsiniz?

Murat- Herhalde yüzde 70'i kredi kartıdır, yüzde 20si banka kartıdır, yüzde onu nakittir.

Moderatör- Kredi kartını tercih etmenizin özel bir sebebi var mı kolaylık güvenlik vs. Veya bir sonraki ay ödeyecek olmanız vs. Gibi

Murat- Vadelendirme, bir sonraki ay ödemek o benim için çok ciddi bir şey. Anında kullanmamak parayı yatırımda değerlendirdiğim için sürekli tercih etmiyorum nakit veya banka kartı kullanmayı. En azından likit fon bile alsanız ufak da olsa bir getirisi oluyor sonuçta.

Moderatör- Peki kaç kredi kartınız var

Murat- Hepsini iptal ettirdim şu an iki tane var sadece.

Moderatör- İptal ettirmenizin özel bir sebebi var mı

Murat- Zaten limitlerim yüksek, zaten artık alışveriş her yerde aynı geçiyor. Visa olmuş maestro olmuş çok fark etmiyor. Limit ihtiyacım da olmadığı için gereksiz kart ücretidir, aranmaktır, kampanyadır odur budur, bu işlerle uğraşmadığım için sadece ikiye düşürdüm

Moderatör- Hangi bankalarda*

Murat- Aslında şöyle bir tane bende var TEB, yine benim ek kartım eşimde var öyle söyleyeyim. Teke indirdim Garanti'yi, başka bankaları, iptal ettim.

Moderatör- Biraz ödeme takibinin kolay olması sebebiyle.

Murat- Tabii o da var tek elden. Eşimin de kredi kartı vardı onları da iptal ettirdim benim ek kartımı kullanıyor. Ödemelerimiz tek yerden yapılıyor onun kredi kartını da ben takip ediyorum ödemelerini, telefon faturalarını, birtakım şeylerini oradan. O da gelirini bana aktarıyor ben oradan dağıtımını sağlıyorum.

Moderatör- Genelde ekstrayı nasıl ödersiniz minimum mu ödersiniz yoksa tamamen kapatır mısınız?

Murat- Tamamen kapatırım. Biraz o konuda ben şeyim, en azı ödeyeyim oradan faizi falan öyle bir şeyim yok. Kredi kartı konusunda çok hassasım.

Moderatör- Hiç geciktirdiniz mi diyecektim ama hassas olduğunuzu söylediniz.

Murat- Bir de benim ödeme dengem de şaşıyor bu sefer, yani bütçem de şaşıyor. Bu sonra bir sonraki aya sarkıyor büyüyor. O yüzden tamamını kapatıyorum gerekirse kredili mevduat hesabını, eksi bakiyeyi kullanıyorum kredi kartını kapatıyorum.

M. Puan sistemlerini kullanıyor musunuz hiç bonus ya da miles and smiles gibi TEB kartınızda var mı harcadıkça biriktirdiğiniz?

Murat- Bu azaldı ve saçma sapan şeyler kullanmaya başladı mesela her beş yüz TL'lik ikinci market alışverişinize puan veriyoruz diyor örneğin, ilk beş yüze değil de ikinciye veriyor artık bunları mı takip edeceğiz

Moderatör- Mesela size şöyle bir teklifle gelseler deseler ki murat bey biz kartınızın harcamalarınızın yüzde 10'unu, yüzde 5'ini garanti ediyoruz ay sonunda puan olarak. Değerlendireceğiniz bir şey oldu mu?

Murat- O TEB'de de var mesela ben onu TEB'de kullandım. Mesela aylık minimum 2000 liraya 50 lira bonus veriyor. Ödemeyi arttırınca 5000 liraya 100 lira bonus veriyor gibi bu tarz şeyleri var. Onlara da mesela başvurdum bu şekilde bir bonus da geldi ama artık 50 lira 100 lira yani çok çok düşük paralar olduğu için cezbedici bir yanı yok.

Moderatör- Daha önce kredi kullandınız mı hiçbir bankadan?

Murat- Tabiki, şu anda da kullanıyorum.

Moderatör- Nereden, ne amaçla onu sorabilir miyim size?

Murat- Ev kredisini mesela ING'den kullandım şu an iki tane ihtiyaç kredim var kullandığım. Bir de mesela TEB'in şu sistemini çok seviyorum. Kredi kullanımında hiçbir formaliteyle uğraşmıyorsunuz direkt kredi kartı ekstrenize yansıyor ve krediyi kullanırken kredi kartı limitini de arttırıyorlar. Faiz oranları da gerçekten düşük, bu şekilde kredi kullanıp bunları yatırımda değerlendirdim ve ciddi paralar kazandığım dönemler oldu. Bu benim için çok avantajlı.

Moderatör- O zaman anladığım kadarıyla birkaç tip ev kredisi kullandınız.

Murat- Ev ve ihtiyaç kredisi devamlı oluyor.

Moderatör- İhtiyaç kredisi hangi koşullarda oluyor yani ay sonuna geldiğinizde para mı kalmıyor o yüzden mi yoksa özel bir ihtiyaç çıkıyor onun için mi alıyorsunuz?

Murat- Yok benim gelirim yeterli aslında. Aracı değiştireceğim zaman ya da tatil, yurtdışı planı olduğunda, yüklü mobilya alımı gibi. Yani bir şey alacağım zaman kredi kullanıyorum.

Moderatör- Direkt aklınıza kredi mi geliyor yoksa şu hesabım var onu bozdurayım mı diyorsunuz, yoksa kredi mi diyorsunuz ya da kredinin şartlarına göre mi karar veriyorsunuz?

Murat- Tabiki şartlarına göre karar veriyorum.

Moderatör- Bu aralar nasıl mesela size onu sorsam?

Murat- En son kredimi 2. 05'ten kullanmıştım ve gayet iyi şu son durumu, araç için kullanmıştım. Araba alabilmek için kullanmıştım. Uygundu, sigorta şeyi de uygun TEB'de dosya masrafı da almıyor. Bir tek hayat sigortası ve faiz oranı faiz oranını da zaten piyasada birçok yerden aldığının düşüğünü veriyor. O yüzden onu kullanıyorum.

Moderatör- Peki bu kredi ürünleri genel olarak TEB ya da başka bir banka daha iyi yapılabilecek iyileştirilebilecek bir şeyler var mıdır? Yani şu şekilde alsın şunu önerisin bunu önerisin, taksit erteleme olsun vs. Aklınıza gelen bir şey var mıydı yani mesela en son aldığınız kredilerde? Baştan sona, çekmeden ödemeye kapatmaya kadar daha iyi yapabileceği şeyler var mı bankaların?

Murat- Yasal zorunluluk mu bilmiyorum ama işte bankalar ne yapıyor kredi çektiğinizde baştan size faizi ödetmeye başlıyor yüksek tutarda, siz erken kapatsanız bile artık bir anlamı olmuyor çünkü geri ödeyeceğiniz ana para kalıyor bu da enflasyonist bir ortamda hiç de mantıklı bir şey değil. Belki onun yasal mevzuatta öyle bir yeri yoksa eşit oranda dağıtabilir, size bir avantaj sunabilir erken kapatmayla ilgili. Mesela ötelemede faizi çok fazla arttırıyorlar onda belki faizsiz öteleme imkânı sunabilir iki üç ay gibi, belli dönemlerde özellikle. Bunlar avantajlı olur benim için çekici olur. Diğeri de dediğim gibi dosya masrafının olmaması artıdır mesela ev kredisini ben iki defa yapılandırımdım TEB'den ve hiçbir ücret ödemedim mesela o benim için müthiş bir avantajdı. İlk çektiğimde ING ile çalışıyordu benim evi aldığım yer mecburen ING'den çekmek zorunda kaldım mesela 1, 11'di orada benim kredi oranım kredi faizleri düşmüştü o dönemde bankaya başvurdum, çok olumlu yanıt vermediler. Dedim bu benim yasal hakkım ben bunu kullanmak istiyorum. Daha sonra dönüş yaptılar yapılandırırsınız ama bu sizin zararınız olur dediler, niye zararım olacak faiz oranları düşmüş yeni oranlardan veriyorsunuz siz de. Bu şekilde mesela ev kredim biraz sancılı oldu ama TEB'e taşıdım. 1, 11'den 0, 80'e düşürdüm. Benim için daha avantajlı oldu ödeme ucunda olduğu için ben direkt süreyle oynadım. Süreden kıstım ondan sonra mesela TEB'de bir daha indirim geldi 0, 80'den 0, 73'e düşürdüm yine bir dosya masrafı herhangi bir şey ödemedim. 10 yıl çektiğim ev kredisini ortalama 8 senede bitirdim yani.

Moderatör- Peki yurt içinde para transferinden bahsetmiştiniz siz söylediniz çok EFT kullanıyorum diye. Tahmini ayda ön görülebilir kaç tane ya da toplamda kaç tane transfer yapıyorsunuz bir rakam var mı aklınıza gelen?

Murat- 20-25 kadar oluyor.

Moderatör- Bunu genelde garanti üzerinden yapıyorsunuz ve hiçbirinde komisyon vermiyorsunuz maaş müşterisi olduğunuz için.

Murat- Evet aynen öyle. Ama ekstra çıkan durumlar oluyor onları da TEB'den, TEB'de de 2 veya 2, 5 lira EFT ücreti var.

Moderatör- Çok bir miktar mı yani bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Murat- Çok değil ama bir tarafta hiç vermemek var bir tarafta vermek var.

Moderatör- Yurt dışına hiç transfer yapma ihtiyacınız oldu mu, para transferi yakın zamanda*

Murat- Yok olmadı.

Moderatör- Öyle bir deneyiminiz de olmadı yani. Biraz bu dövizden yani yurtdışı paradan bahsetmişken Türkiye ekonomisi, enflasyon ve döviz bunlara bakış açınız nasıldır yani genel anlamıyla Türkiye'deki enflasyondan dolayı, ekonomiden dolayı satın alma gücünüz düştü mü yüksek enflasyondan. Genel bu konuyu bir konuşmak istiyorum sizinle. Sizin perspektifiniz nedir ne düşünüyorsunuz bu konu hakkında?

Murat- Tabiki satın almamız ciddi düştü biz piyasa haberlerini takip ettiğimiz için almamız gerek her şeyi mesela 2023 yılında alacağımız beyaz eşyayı yaptığımız, kafamızda olan her şeyi 2022'bitirdim mesela ben. Onları bitirdim şu an sabit ödemelerimiz kaldı.

Moderatör- Daha güç olacağını mı düşünüyorsunuz daha daz fazla her şeyin?

Murat- Aynen bunun zaten emareleri vardı bunların artacağına dair. Bu yüzden ben bunu planlı bir şekilde 2022'de hallettim. Aracıma bile 2022'de değiştirdim ki 2023'te piyasa daralması fiyatlar, enflasyon, şu an bile inanılmaz artmış durumda. Mesela en basitinden Türkiye'de araba alıp şu an satsaydınız bile çok ciddi bir kazanç sağlayacaktınız. O yüzden bankaya, kriptoya, vadeliye gerek bile yok yani iş nakit olsun. O yüzden Türkiye ekonomisine çok güvenmediğim için daha çok yatırımlara yöneliyorum şu anda. Paramın değerini koruyacak yatırımlar.

Moderatör- Onları soracağım size nasıl koruyacak yatırımlar nelerdir diye. Yüksek enflasyonla ve yüksek döviz kuruyla savaşmak için iki temel şey yapıyorsunuz aslında birbirini takibi bir. Alacağınız her şeyi aldınız, mesela kredi çektiniz arabanızı evinize. Türk lirasından borçlandınız. Önümüzdeki üç dört yıla herhangi bir büyük satın alma gerektirecek bir şey bırakmayıp sadece sabitlemeye çalıştınız. Ama mesela market alışverişinizde bunu yapabiliyor musunuz yeme içmede ya da dışarıya gittiğinizde?

Murat- Bu çok mümkün olmuyor. Tamam bozulmayacak şeyleri kuru gıdadır, yağdır, stokluyorum mesela.

Moderatör- Peki bireysel anlamda yaptığınız başka enflasyonla mücadele edişiniz var mı?

Murat- Dediğim gibi yatırımlarla korumaya çalışıyorum paranın değerini.

Moderatör- Peki biliyorsunuz 14 Mayıs'ta bir seçim var. Seçimden sonra tr ekonomisinde enflasyon üzerine nasıl etkiler olacak bu konudaki düşünceleriniz yani gelecek hakkındaki perspektiflerinizi öğrenebilir miyim?

Murat- İyi olmasını umut ediyoruz açıkçası. Her ne olursa olsun seçimde kim gelirse gelsin önümüzde beş yıl, on yıl daha oluyor otomatikman. Daha stabil duruma geçiyorsunuz, ona göre ürününüzü görebiliyorsunuz ona göre yatırımlar yapabiliyorsunuz. Seçimden sonra daha farklı şeylere de yönelebilirim diye düşünüyorum. O zamanki tr ekonomisine, genel gidişata bakacağım. Mesela

ben maslak endeksli fon almıştım Amerikan ekonomisini takip ediyordum Türkiye'yi bırakmıştım orada yani. Çok ciddi bir kazanç elde ettim. Satarken yüksek stopaj vergi ödüyorsunuz ama ona rağmen müthiş paralar kazandım. Mesela öyle bir şeye yönelebilirim başka yabancı piyasalara yabancı borsaya. Dediğim gibi kriptolara gidişatına ama kriptoların tr enflasyonu ile çok değer kazanacağını bilmiyorum, durum ne gösterecek ona yönelebilirim.

Moderatör- Son zamanlarda dövizle ilgili ihtiyaçlarınızda bir değişiklik oldu mu peki? Yani döviz mevduatınız var mı bu arada onu bir sorayım size.

Murat- Yok çok küçük bir miktar.

Moderatör- Son zamanlarda ihtiyacınız olduğu yöne yöneldiniz mi?

Murat- Yok hayır. Çünkü döviz şu an baskılıyorlar daha yüksek olması lazım. Seçimlere kadar döviz baskılayacaklar belki seçimden sonra hemen alabilirim.

Moderatör- Peki bu yakın dönemde döviz alım satımıyla ilgili herhangi bir zorlanma problem yaşadınız mı? Döviz alayım dediniz banka size satmamaya ya da oradaki değerlerin düşük olması kur farkının olması vs. Gibi şeylerle karşılaştınız mı

Murat- Dedim ya çok yüksek miktarda almadım. Yani öyle de karşılaşmadım açıkçası.

Moderatör- Peki döviz neden tutmak istemiyorsunuz, almak istemediniz yani bundan önceki değerine baktığınızda çok hızlı bir değer artışı oldu. Bizim konuştuğumuz çoğu kişi de aslında parasının değerini dövizde kullanmak istiyor ama siz öyle bir yaklaşımda değilsiniz bunun sebebini öğrenebilir miyim? Ki siz dövizin de yükseleceğine hemen hemen yüzde yüz eminsiniz, neden dövizde değerlendirmediniz paranızı?

Murat- Çünkü ben borsada yüzde 250 kazandım. Benim için daha iyiydi anında dönebildim.

Moderatör- Hangi dönem bu bahsettiğiniz?

Murat- 2021'den 2022'ye kadar, borsadaki yatırımlarımdan yüzde 250 kazandım. Bir kısmını tabi dövizde de tutuyorum ama daha çok riskten korunmak için, çok getiri anlamında değil ama riskten korunmak için tutuyorum. Borsada dediğim gibi yabancı fonlarından da hisse senetlerinden de tr fonlarından da çok ciddi kazandığım için ihtiyaç duymadım. Benden yatırım tavsiyesi isteyenlere de ya yatırım fonu ya döviz, döviz endeksli fon, altın fonu diyorum. Bu işten gerçekten anlamayanlara bunları öneriyorum, onlar için altın döviz güvenli bir liman oluyor.

Moderatör- Anlamayan çok da risk almadan değerini korusun diyorsunuz. Peki hem kendiniz için hem etrafa da tavsiye verdiğiniz insanları da düşünerek hiç bunların alımında yatırımında ya da saklamasında bir problem yaşadığınızı duydunuz mu yoksa insanlar kolay bir şekilde alıyor ve bankada saklıyor mu yoksa hiç böyle bir problem yaşayan kişi var mı, döviz erişim saklama genel anlamıyla kullanabilir?

Murat- Yok hayır. Zaten çoğuna artık gidin diyorum bankadan alın anlık görürsünüz emir verirsiniz satarsınız.

Moderatör- Mesela orada banka öneriyor musunuz şu bankaya alın şu bankanın kurları iyidir ya da şu banka en güvenilirdir. Öneride bulunduğunuz oldu mu hiç?

Murat- Herkes çalıştığı bankayla yapıyor ben daha çok bankadan ziyade yatırım tavsiyesinde bulunuyorum o da en yakınlarıma yani çok riskli şeyler olduğu için.

Moderatör- Kur koruma hesabınız var mı?

Murat- Yok.

Moderatör- Neden tercih etmediniz birçok insan mevduatlarını oraya taşıdı ama yanlış anlamadıysam siz parayı başka yerlerde değerlendirip daha fazla getiri.

Murat- Kur korumalarına çok ciddi bir kazanç elde edemediler diye düşünüyorum ama.

Moderatör- Mevduat hesaplarından konuşuyoruz peki mevduat yatırım ve tasarruf şeyleri üzerine konuşsak?

Moderatör- Anladığım kadarıyla siz biraz daha risk alarak yatırıma yapıyorsunuz tasarruftan çok. Yani böyle vadeli hesap vs. Bunları bu zaman için mi kullanmayı tercih ediyorsunuz yoksa genelde mi kullanmayı tercih etmek istiyorsunuz?

Murat- Artık bu işlerden biraz daha anlayınca enstrümanları bilince, finansal şeyleri okuyunca eskiden tabi vadeli mevduat da kullanıyorduk değerlendiriyorduk ama o size kısıtlama veriyor vadeyi bozduğunuzda ciddi kayıplar yaşıyorsunuz bankacılık faiz oranları da malum, ciddi bir şeyler değil. O yüzden artık vadeli mevduat tercih etmiyorum.

Moderatör- Özel değilse toplam ne kadarlık bir yatırımınız vardır, her şeyiyle birlikte?

Murat- Daha yüksekti ama araç aldım ve biz başka işler de yapıyorduk oradan da biraz normal bir alım satım işi de yapıyorduk oradan da zarar ettim. Şu an 150 bin civarı bir rakama indim yani.

Moderatör- Toplam birikiminiz mi

Murat- Şu anki aynen, çok yüksekti ama dediğim gibi oralardan ciddi kayıplar yaşadım.

Moderatör- Gayrimenkul ve araba yatırımları anladığım kadarıyla yatırım olarak yapıyorsunuz siz de.

Murat- Evimi, arabamı, yazlığımı aldım. Yatırımdan ziyade kullandığım şeyler daha çok.

Moderatör- Yatırım stratejinizi belirlerken neye göre belirlersiniz yani bu bir hedef de olabilir yatırım yapayım paramın değeri beş yıl sonra beş katına çıksın, yatırım yapayım beş yıl sonra bir ev daha alabileyim, oradaki stratejinizi hedefinizi nasıl koyuyorsunuz? Ya da bahsettiğiniz gibi yatırım yapayım bir kısmıyla da kendime iş kurayım, şu rakama ulaşayım kendimi garantiye alayım. Nedir oradaki nokta?

Murat- Açıkçası ben artık ev, araba, yazlık gibi birtakım şeyleri hayal ettiğim için daha çok şu an uzun vadede bana getiri getirecek şeyler, paramın değerini arttıracak.

Moderatör- Getiri getirecek şey nedir?

Murat- Atıyorum yüzde 10 enflasyon olan bir yerde yüzde 25'lik getiri iyi bir getiridir benim için. Âmâ yüzde 100 enflasyon olan bir yerde yüzde 150 olması gerekir getirinin enflasyona, satın alma gücünüze, birçok faktöre bağlı bir durum. Onun için net bir şey veremeyiz buna ama enflasyon üzeri bir getiri olması gerekiyor ki paranızın değerini korumak.

Moderatör- Yatırım yaparken bunlar için siz geçmişte fon ve borsadan bahsettiniz. Bunların işlemlerini TEB üzerinden yapıyorsunuz. Ben biraz şeyi de bilmiyorum fonu, gerçekten oturmadı kafamda. Biz biraz kripto tarafına çalışan bir şirketiz, nasıl çalışıyor anlatabilir misiniz? Ben de ilgileniyorum bu aralar sizden de öğrenmiş olayım.

Murat- Mesela fonların çeşitliliği var her fonun bir içeriği oluyor. Mesela BIST 100 fonu borsada işlem gören yüz hisse senedinin ortalama değerine göre, BIST 30 ilk otuz şirkete, altın fonu altının fiyatına göre hareket ediyor. Likit fonlarda da içeriğinde örnek veriyorum tahvil, ters repo, repo normal işlemler oluyor getirisine göre. Onları takip ediyorum. Ona göre yatırımlarımı şekillendiriyorum. Mesela NASDAQ oluyor NASDAQ 100 oluyor, Amerikan borsasındaki NASDAQ'daki ilk yüz şirketin piyasa değerleri oluyor. Bankacılık fonu oluyor TR'nin en büyük 10 bankasının hisse değerleri üzerinden oluşan bir fon. Fonun büyüklüğüne göre fiyatı belirleniyor, hissenin değerine göre de fonunuz artıyor ya da azalıyor. Mesela hiç anlamayan bu işlerden, ben direkt BIST 100 BIST 30'u öneriyorum uzun vadede yatırımlarınızı burada değerlendirebilirsiniz diyorum.

Moderatör- Anladım o biraz paket gibi bir şey yapıyor yani.

Murat- Aynen paket gibi yapıyor içeriğine bakıyorsunuz o fonun, neler var. Kendi yatırım şeklinize göre, siz nesiniz. Riskli bir yatırımcı mısınız yok ben risk almayayım diyen mi kısa vade mi istiyorsunuz uzun vade mi istiyorsunuz çok yüksek getiri mi bekliyorsunuz. Sizin kendi yatırım stratejinize göre şekilleniyor. Ona göre ilgili fonu bulup o şekilde alıyorsunuz.

Moderatör- Bir de fonda ve hisse senedinde borsa yatırımında günlük bir takip yapıyor musunuz? Bunu günbegün takip ediyor musunuz her an inmiş çıkmış, şurada satayım gibi şeyleriniz var mı?

Murat- Şöyle söyleyeyim. Aylık bütçemi yaptırdığım zaman bir kısmını o ay içinde harcamaya gidecek kısmını günlük alım satımına konu ediyorum ama mesela koç Holding'in hissesi var onu çocuğumun geleceği için. Çok düşmüş çok artmış falan beni çok ilgilendirmiyor ama böyle dediğim gibi kredi kartı borcunu ya da başka bir borcumu ödeyeceğimde bir hisse senedi ya da fon varsa onun yükselişine göre anında satış yapabiliyorum. O yüzden günlük de takip ediyorum.

Moderatör- Peki şeyi sorayım size bahsetmiştiniz olduğundan, bireysel emeklilik var mı?

Murat- Bireysel emekliliğim var onun da devlet katkısı bana avantaj getiriyor.

Moderatör- Orada da fonları değiştiriyor musunuz?

Murat- Hem iş var hem özel var. Değiştiriyorum.

Moderatör- Mesela o da fona bağlı aslında ama daha uzun vadeli bir ürün herhalde.

Murat-. Aynen öyle

Moderatör-. Hangi bankada?

Murat-. Birisi yine TEB'de diğeri de Türkiye hayat emeklilikte

Moderatör-. Size hem devlet katkısı olduğu için. Aslına biraz uzun vadeli, likitte olması çok şey değil herhalde anladığım kadarıyla. Yani hazır likitte olmaması de avantajı ürünün.

Murat-. Ama şöyle düşünüyorum ben onu. Benim aylık ihtiyacımdan arta kalan bir miktar olduğu için benim ihtiyacım olmayan bir tutarı belirliyorum orada, onu oraya aktarıyorum. O yüzden benim için likit olup olmaması çok önemli değil.

Moderatör-. Peki yatırım kararları alırken danıştığınız birileri var mıdır yoksa siz bu konuda kendinizi yeterince şey olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Murat-. Danıştığım biri yok ama ekonomi haberlerini takip ediyorum.

M. Ekonomi haberlerini nereden takip ediyorsunuz?

Murat-. Genelde Twitter'dan, ekonomi bültenlerinden, bankaların göndermiş olduğu bültenlerden, ekonomi haberlerinden

Moderatör-. Takip ettiğiniz biri var mıdır ya da internet sitesi var mıdır?

Murat-. Yok mesleki şeyler gayet yeterli geliyor bana aslında. Oradaki yorumcuların anlatışı falan, (?) Takip ediyorum, o şekilde.

Moderatör-. Yüksek enflasyonda yatırım ve tasarruf alışkanlıklarınızdan bahsettiniz genel anlamıyla. Onun dışında kullandığınız yatırım uygulaması TEB'i tercih ettiğinizi söylemişsiniz. Peki burada TEB'i tercih etmenizin özel bir sebebi var mı, özellikleri daha mı iyi, daha mı kolay kullanımı?

Murat-. Yok hesaplarım orada olduğu için, ödemelerimi oradan yaptığım, kredi kartlarım oradan olduğu için oradan tercih ediyorum. Mesela arkadaşlarım Garanti'yi kullanıyor oradan da bir şey söylüyorlar o da işlevsel, o da kullanılabilir.

Moderatör-. Yatırım ve tasarruflarda, sizde özellikle fon hissesi risk nedir yani tamamen riski nasıl tanımlarsınız sizlere sorsak yani yüksek risk nedir düşük risk nedir kaybedeceğiniz para miktarı mıdır nasıl düşünüyorsunuz nasıl değerlendiriyorsunuz yani riskli bir yatırım nedir?

Murat-. Benim için paramın yüzde 50'sini kaybetmek büyük bir risktir. Ama yüzde 50'ye kadar ben onu bir şekilde elimde tutuyorum.

Moderatör-. Yüzde elliye geçtiğinde artık o bir risk olmaktan çıkıp kayıp oluyor sizin için. Peki düşük risk nedir, çok düşük risk, garanti?

Murat-. Paramın yüzde 10'unu kaybetmek benim için düşük bir risktir. Ben onu zaten diğer başka yatırımlarla riski dağıttığım için birinde kaybedersem diğerinde kazandığım için ortalama getirime bakıyorum. Dövizde de altında da kaybettiğim oluyor ama para ortak dolaştığı için borsada

kazanıyorum. Ama hepsi birden düşerse ki bunun çok büyük bir krizle olacağını düşünüyorum devletin çökmesi, savaş çıkması onunla olacağını düşünüyorum. Onun dışında zaten çok büyük riskleri tek bir enstrümana yatırım yapmıyorum. Tek bir enstrümana yatırım yapmak aslında büyük bir risk. Çalıştığım şirketin bile mesela alıyorlar hisselerini adam bir milyonluk hisse almış nasıl yapabilirsin böyle bir şeyi neyine güveniyorsun bir milyon tek bir şirkete yatırabiliyorsun, çok büyük bir risk.

Moderatör- Siz genelde riski dağıtıyorsunuz ve o riski dağıttığınızda genelde bir yerde yüzde 10 kayıp olarak görebileceğinizin getirisini diğer yerde kapatılabilecek bir şey.

Murat- Aynen o şekilde. Hisse senedinde de mesela sekiz tane hissem var. Onu da sektör bazında dağıtıyorum enerji, bankacılık, gıda, ulaşım bu şekilde dağıtıyorum. O arttığında diğeri azalıyor. Sektörel şeyler de var mesela pandemide THY aldım dedim ki artık uçuşlar açılacak pandemi bitiyor, insanlar gezecek sevdikleriyle buluşacak. THY çok arttı, 45 liradan aldığım Türk hava Yolları'nı 132 liradan sattım bu benim için müthiş bir getiridir. Yaklaşık 7-8 aylık bir periyotta.

FIRAT-. Cenoa'yı gösterebiliriz istersen.

Moderatör- Telefonunuzdan bağlandınız değil mi?

Murat- Evet.

Moderatör- Şöyle bir senaryodan bahsetmek istiyoruz size, biz kendi ürünümüzü de size göstermek istiyoruz. Size bir arkadaşınız şeyden bahsetti bir girişim var ve bu girişimle size yıllık dolar bazında yüzde 8 getiri yani dolarınızı alıyorsunuz dijital kripto üzerinden dolara çeviriyorsunuz TL'yi ya da kendi dolarınızı ve bu size aylık yüzde 8, yıllık yüzde 8 gibi bir gelir getiriyor. Size bahsettiğim bu Cenoa sitesine girip gezmenizi isteyeceğiz. Bize ne gördüğünüzü bunu araştırırken anlarken bir bakmanızı rica edeceğiz.

Murat- Cenoa her şey ücretsiz diyor nasıl para kazanıyor?

Moderatör- Sizin bu soruları sormanız bizim için daha değerli o yüzden devam edelim. Gerçekçi gelmiyor mu size?

Murat- Yani nasıl para kazanacaksınız? Bir referans sistemi falan var mı? Mesela Binance'da referans verdiğiniz zaman daha düşük komisyon ödüyorsunuz. Hesap açmak, para yatırmak, çekmek, dönüştürmek, değiştirmek ve paranızı büyütmek tamamen ücretsizdir diyor, komisyonsuz diyor. Peki dediğim gibi nasıl para kazanacak neyden para kazanacak? Alıcıyla satıcıyı buluşturacak yine, reklamlardan mı para kazanacak?

Moderatör- Bu güzel bir soru tabi ama şu an bunu teknik olarak vermeyelim size. Peki burada "dijital dolar almak ne demek" net mi sizin için? Bu nedir, nasıl çalışıyor anladınız mı böyle bir şeye yatırım yapar mısınız ya da yüzde 8 gibi yıllık dolar bazında bir oran sizin için iyi bir oran mı?

Murat- Açıkçası değil. Yani yüzde 8 getiri çok şey değil. Şimdi bu kripto dünyasında nasıl işliyor işlemler bunlar çok uzun vadeli yatırımcılar değil, yıllık yüzde 8 getiri çok uzun bir vade. Burada al sat ile insanlar para kazanıyor daha çok. En azından ben kendimi öyle görüyorum çevremdekiler de o şekilde. Ben Bitcoin alayım da emekliliğime kadar şey yapayım diyecek bir şey hiç görmedim hiç

kimseyi de duymadım açıkçası bu Bitcoin'e yatırım yapanlar da dahil. Yıl demek Bitcoin'de bana uzun vade ve yüzde 8 düşük bir getiri. Ama sabit bir yatırımı düşünen için avantajlı olabilir ama benim için değil.

Moderatör- Paranızı buraya emanet eder misiniz?

Murat- Bir incelemem lazım daha çok nasıl işliyor mesela ben yapmadan önce bir örnek alım satım yapmak isterim. Mesela yüz bin liramı hemen ilk defa duyduğum bir yere bağlamam. En azından beş dolar yatırım yaparım satarım çekerim on dolara çıkarırım, ne kadar hızlı, para ne zaman hesabıma geçiyor hangi banka ile çalışıyor bunlar çok ciddi referanslar olur benim için. Test ederim bir süre ondan sonra yatırım yaparım.

Moderatör- Peki şunu söylesek Cenoa tamamen dijital bir banka desek? TEB gibi tüm işlemlerinizi yapabileceğiniz ve size harcamalarınız karşısında hiç almadığınız fırsatlar veriyor ve sizden şunu istiyor aslında maaş hesabınızı maaşınız geldiğinde TEB'e değil buraya yatırım buradan harcayın ve size bir kart da veriyor harcama yapabileceğiniz. Böyle bir yere geçer misiniz yani böyle bir ihtimal söz konusu olur mu? Yani adını bilmediğiniz yeni duyduğunuz blockchainle çalıştığını söyleyen bir yerde.

Murat- Çok tercih etmem açıkçası ne kadar şey de olsa. Mesela dediğim gibi Türkiye'deki bankalar ne yapıyor BDDK'ya tabi, borsa şirketleri SPK'ya tabi, kendim de bir borsa şirketinde çalışıyorum. Yani deli hesap veriyoruz her şeye. Ne bağımsız denetçisi, tam tasdik denetçisi, gümrük denetçisi, SPK denetçisi bitmiyor yani bir şeyi gizlemeniz saklamanız çok zor, imkânsız bile diyebilirim. Biraz vasıflı bir insan her şeyinizi ortaya döker kötü niyetli olmadığı sürece. Ama böyle bir platform hani direkt denetime tabii olmadığı için ben Bitcoin'e de o yüzden sıcak bakmıyorum, tezgâh üstü bir piyasa sonuçta. Hiçbir denetim yok bir şey yok, gelecek vaat ediyor evet ama. Dediğim gibi biraz daha bu konularda devlet destekli yerlere yönelmeyi tercih ederim uzun vadeli yatırımcı olduğum için. Kısa vadede oynarım ama dediğim gibi uzun vade düşünmem.